

Aan
De minister van Financiën en Cultuur

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

Datum
23 januari 2024
Ons kenmerk
Cft 202400014
Pagina
1/8

Uw kenmerk

Bijlage
2

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Onderwerp
Advies bij de vastgestelde begroting 2024

Geachte mevrouw Maduro,

Op 9 januari 2024 ontving het College Aruba financieel toezicht (CAft) de vastgestelde begroting 2024 (begroting) van Aruba. Hierbij ontvangt u het advies van het CAft bij de begroting.¹ In bijlage 1 vindt u een nadere uitleg en cijfermatige onderbouwing.

Oordeel

Het CAft is van oordeel dat de begroting voor zowel 2024 als meerjarig een zeer positief beeld laat zien voor wat betreft de ontwikkeling van het financieringssaldo, de investeringen en de beoogde schuldreductie. Het realiteitsgehalte van de begroting dient echter nog wel te worden verbeterd door verwerking van de inzichten uit de realisatiecijfers van 2023 en de (meerjaren)begroting 2024 van de Algemene Ziektekosten Verzekering (AZV). Ook dient in de begroting nog te worden opgenomen op welke wijze Aruba zal voldoen aan de hernieuwde personeelslastennorm. Het is noodzakelijk dat Aruba de begroting hierop aanpast.

De begroting toont voor 2024 een financieringsoverschot voor de collectieve sector van 1,6 procent van het bruto binnenlands product (bbp). Van het financieringsoverschot wordt 1 procent van het bbp begroot bij het land en 0,6 procent bij de overige entiteiten van de collectieve sector. Aruba voldoet daarmee ruimschoots aan de begrotingsnorm van het financieringssaldo van de collectieve sector van minimaal 1 procent van het bbp. Met dit jaarlijks begrote overschot van meer dan 1 procent tot en met 2028, kan de schuldpositie van Aruba aanzienlijk worden verbeterd en wordt tevens invulling gegeven aan de voorgeschreven tekortcompensatie.

Op basis van de door Aruba begrote schuldreductie verwacht het CAft dat Aruba ook zal voldoen aan de in de LAft opgenomen norm om tot een verlaging van de schuldquote naar 50 procent van het bbp in 2040 te komen.² Naar het inzicht van het CAft, moet het met de financiële uitgangspositie van Aruba en de verwachte economische groei mogelijk zijn eerder dan in 2040 tot de beoogde schuldquote te komen. Hierbij is overigens wel van belang dat het gehele begrote financieringsoverschot van de collectieve sector conform de LAft wordt ingezet voor verlaging van de nominale schuld van de gehele collectieve sector. Dit is nodig om de budgettaire druk van de rentelasten, die momenteel bijna een vijfde van de begroting bedragen en een risico vormen, te verlagen. Door extra aflossing van de schuld zullen de rentelasten sneller dalen, en ontstaat er budgettaire ruimte voor andere nodige uitgaven.

Het CAft is eveneens positief over de voorgenomen toename van de investeringen van AWG 20 miljoen in 2024 (0,3 procent van het bbp) naar AWG 115 miljoen in 2028 (1,4 procent van het bbp). Het CAft benadrukt het belang van het tot uitvoering brengen van de investeringen, zodat de lange-termijn verdien capaciteit wordt verhoogd en de economie weerbaarder wordt gemaakt.

De begroting houdt nog onvoldoende rekening met de meevallende resultaten in 2023. Ook is in de begroting de actuele informatie (begroting 2024) van de AZV niet verwerkt.³ Naar het oordeel van het CAft zal verwerking van deze informatie het financieringssaldo aanzienlijk doen verhogen en het realiteitsgehalte van de begroting doen toenemen. Tevens ontbreekt de door de LAft voorgeschreven verwachte meerjarige ontwikkeling van de personeelslasten. Er kan nu niet getoetst worden of de (meerjaren)begroting voldoet aan de nieuwe norm.⁴

Toelichting

Bij de ontwerpbegroting (OB) adviseerde het CAft de begroting te baseren op de meest actuele uitvoeringsinformatie. Dit advies is onvoldoende opgevolgd. In de begroting van het land wordt nog uitgegaan van een overschot bij de AZV van AWG 8 miljoen. De AZV zelf verwacht voor 2024 een overschot van circa AWG 29 miljoen en gaat ervan uit ook na 2024 overschotten te realiseren. Daar komt bij dat het jaar 2023 naar oordeel van het CAft positiever is afgesloten dan verondersteld door Aruba in de vastgestelde begrotingswijziging 2023. Vanwege de doorwerking van dit resultaat naar 2024, zal ook dit het financieringssaldo 2024 beïnvloeden.

Aruba verschaft inzicht in de schuld(quote) van het land ten opzichte van het schuldquotereductiepad uit de LAft. Op basis van deze informatie verwacht het CAft dat Aruba zich op een realistisch pad richting een schuldquote van 50 procent van het bbp in 2040 beweegt. Voor de nominale schuld hanteert Aruba echter een enge definitie van de schuld, namelijk die van het land. De aangepaste LAft schrijft echter voor dat de gehele schuld van de collectieve sector wordt betrokken. Het CAft verzoekt u dit bij de eerste ontwerpbegrotingswijziging te verwerken.

Ten aanzien van de personeelslasten constateert het CAft dat deze in de begroting toenemen. In de LAft is een nieuwe personeelslastennorm geïntroduceerd waarbij het totale personeelslastenbudget (de zogenaamde public wage bill) vanaf 2027 onder de 10 procent van het bbp dient te blijven. Om te kunnen toetsen of aan deze norm uit de LAft wordt voldaan, adviseert het CAft in de begroting de ontwikkeling van de public wage bill meerjarig inzichtelijk te maken.

De ontwikkeling van de lasten baart het CAft nog steeds zorgen. De totale lasten zijn sinds 2022 met 15 procent gestegen. De personeelslasten (28 procent) en rentelasten (19 procent) vormen samen bijna de helft van de totale begroting. Uit de begroting blijkt geen duidelijke inspanning om de lasten op een structurele wijze te beheersen. Deze lasten worden bovendien, ondanks hun structurele karakter, deels incidenteel gedekt, uit de dividenduitkering van de Aruba Tourism Authority (ATA). Aangezien de baten in de komende jaren naar verwachting minder hard stijgen dan voorheen, is het beheersen van de lasten onverminderd van belang. Een lastenkader is hiervoor een goed instrument.

Het CAft verwelkomt de meerjarenraming die de lange-termijn-ontwikkeling van de zorguitgaven en -inkomsten inzichtelijk maakt. Het CAft staat in beginsel ook positief tegenover een uitgavenkader met beleidsregels indien dat als beheersinstrument fungeert om de ontwikkeling van de zorguitgaven te matigen. Het CAft zal in overleg met Aruba hierover spoedig advies uitbrengen.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College Aruba financieel toezicht

Drs. L.M.C. Ongerling

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De minister-president van Aruba
De directeur van de Directie Financiën

Bijlage 1: Uitleg en cijfermatige onderbouwing

In tabel 1 is een overzicht opgenomen van het financieringssaldo van het land voor de periode 2023-2028. In tabel 2 wordt hetzelfde weergegeven, maar dan voor het resultaat van de gehele collectieve sector (land en de overige entiteiten die tot de collectieve sector worden gerekend).

Tabel 1: Overzicht meerjarige begroting⁵

	2023	OB 2024	VB 2024	2025	2026	2027	2028
Baten	1659	1641	1689	1714	1747	1780	1814
Directe belastingen	548	562	567	574	581	589	596
Indirecte belastingen	723	755	772	790	815	840	866
Overige baten	388	324	351	351	351	351	351
Lasten	1522	1567	1615	1611	1612	1616	1626
Personeelslasten	467	468	471	471	471	471	471
Goederen en diensten	209	219	216	219	221	224	226
Rente	263	281	328	321	319	321	330
Subsidie	224	230	230	230	230	230	230
Overdrachten	175	179	179	179	179	179	179
Bijdragen & afschrijvingen	185	190	191	191	191	191	191
Exploitatieresultaat	137	74	75	104	135	1640	187
Kapitaaldienst	-71	-4	-4	-32	-61	-76	-99
Kapitaalontvangsten	43	40	40	40	40	40	40
Kapitaaluitgaven	114	44	44	72	101	116	139
Resultaat land	66	70	70	71	74	88	88

Bron: vastgestelde begrotingswijziging 2023, ontwerpbegroting 2024 en vastgestelde (meerjaren)begroting van Aruba.

Baten

De baten in de begroting nemen toe met AWG 30 miljoen ten opzichte van 2023. Deze toename is voornamelijk het gevolg van hogere opbrengsten bij directe belastingen, namelijk AWG 19 miljoen, en indirecte belastingen, namelijk AWG 49 miljoen. Bij de directe belastingbaten, verwacht Aruba, in lijn met de economische groei, hogere baten in 2024 voor de winstbelasting, loonbelasting en overdrachtsbelasting. De stijging bij de indirecte belastingbaten is voornamelijk toe te schrijven aan de hogere ontvangsten uit de belasting op bedrijfsomzetten (BBO). Per 1 augustus 2023 is de BBO aan de grens ingevoerd. Dit zal in 2024 meer opleveren vanwege het voljaareffect.

De overige baten dalen daarentegen met AWG 37 miljoen. De daling in de overige baten is met name toe te schrijven aan de terug te vorderen loonsubsidie, die vanaf 2024 niet meer wordt verwacht.

Eerder merkte het CAft op dat het overschot in 2023 hoger zal zijn dan begroot in de vastgestelde begrotingswijziging 2023.⁶ Vanwege de mogelijke doorwerking van dit resultaat naar 2024, zal de begroting 2024 hierop aangepast moeten worden.⁷

Lasten

De lasten stijgen met AWG 93 miljoen ten opzichte van 2023. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere rentelasten (AWG 65 miljoen). In oktober 2023 zijn de liquiditeitssteunleningen geherfinancierd tegen een rentepercentage van 6,9 procent, met een eerste rentebetaling in 2024.

De overige lasten, zoals voor personeel, subsidies en bijdragen, stijgen met AWG 28 miljoen ten opzichte van 2023, maar de noodzaak voor deze lastenstijging wordt beperkt toegelicht. Bovendien blijft onduidelijk in hoeverre er nog actief wordt gestuurd op eerder aangekondigde hervormingen, zoals het structureel verlagen van bijdragen aan verlieslatende overheidsentiteiten.

De personeelslasten stijgen in de begroting met AWG 4 miljoen. Met een aandeel van 28 procent vormen de personeelslasten het grootste deel van de begroting. In 2024 kent Aruba een nieuwe norm voor personeelslasten die voorschrijft dat het totale budget voor personeelslasten (de zogenaamde *public wage bill*) vanaf 2027 onder de 10 procent van het bbp moet liggen. Aruba moet vanaf 2024 de ontwikkeling van de personeelslasten tot 2027 en daarna inzichtelijk maken. In de begroting ontbreekt echter informatie waarmee het CAft kan beoordelen of er wordt voldaan aan deze personeelslastennorm. Indien Aruba in 2024 al aan de nieuwe personeelslastennorm voldoet, adviseert het CAft hier in het kader van lastenbeheersing prudent mee om te gaan

Op basis van de realisatiegegevens voor de periode 2018-2022 heeft het CAft geconstateerd dat er sprake is van een structurele onderbesteding bij de post goederen en diensten van gemiddeld 8 procent. Eerder heeft het CAft Aruba geadviseerd om deze structurele onderbesteding bij deze post in overweging te nemen. Ten opzichte van 2023 laat deze post nog een stijging zien van AWG 7 miljoen. Het CAft adviseert Aruba om de post goederen en diensten verder te verlagen.

Het CAft adviseerde bij de OB om de landsbijdragen bij overheidsentiteiten structureel te verlagen.⁸ Aruba zou beter inzichtelijk moeten maken wat de budgettaire gevolgen zijn van maatregelen die zien op de structurele verlaging van de landsbijdragen aan overheidsentiteiten.

Kapitaaldienst

De kapitaaldienst toont een tekort van AWG 4 miljoen in 2024. Dit tekort is het saldo van kapitaalontvangsten en kapitaaluitgaven. De kapitaalontvangsten (AWG 40 miljoen) bestaan uit studieleningen en vrijgekomen afschrijvingen. Daartegenover staan kapitaaluitgaven in de vorm van investeringen (AWG 20 miljoen), vermogensoverdrachten (AWG 4 miljoen) en te verstrekken studieleningen (AWG 20 miljoen). Het investeringsniveau stijgt geleidelijk in de begroting van AWG 20 miljoen in 2024 (0,3 procent van het bbp) naar AWG 115 miljoen in 2028 (1,4 procent van het bbp).

Collectieve sector en overheidsentiteiten

Het financieringssaldo van de collectieve sector bestaat uit het financieringssaldo van het land (AWG 70 miljoen) en het resultaat van de overige entiteiten die tot de collectieve sector behoren (AWG 40 miljoen).

Tabel 2: Overzicht resultaat collectieve sector (in miljoenen AWG) ⁹

	2023	OB 2024	VB 2024	2025	2026	2027	2028
Financieringssaldo land (A)	66	70	70	71	74	88	88
Exploitatie	137	74	75	104	135	164	187
Kapitaaldienst	-71	-4	-4	-32	-61	-76	-99
Resultaat entiteiten (B)	42	61	40	52	40	30	30
AZV	35	8	8	8	8	8	8
SVb	50	53	53	45	34	23	23
ATA	0	0	0	0	0	0	0
Serlimar	0	0	0	0	0	0	0
SEPB	0	0	0	-1	-1	-1	-1
UA	0	-1	-1	-1	-1	-1	-1
Correcties	-43	0	-20	0	0	0	0
Collectieve sector (A + B)	108	130	110	123	115	118	118
Tekort/overschot (% bbp)	1,6%	1,9%	1,6%	1,7%	1,5%	1,5%	1,5%
bbp	6850	6850	7081	7310	7538	7773	8015

Bron: vastgestelde begrotingswijziging 2023, ontwerpbegroting 2024 en vastgestelde (meerjaren)begroting van Aruba.

Het CAft merkt op dat het verwachte resultaat van de AZV in de begroting niet strookt met wat de AZV zelf verwacht voor 2024. In de begroting wordt een overschot verwacht van AWG 8 miljoen, terwijl de AZV uitgaat van een surplus AWG 27 miljoen. Het financieringssaldo 2024 is daarmee circa 0,3 procent van het bbp (AWG 20 miljoen) hoger dan nu begroot. Tevens constateert het CAft dat in de begroting wordt verondersteld dat het resultaat van de AZV tot en met 2028 ongewijzigd blijft. Dit is niet realistisch, en ook niet in lijn met de meerjarenraming van de AZV zelf.

Zowel de Sociale Verzekeringsbank (SVb) als de AZV verwachten in de komende jaren substantiële overschotten te realiseren. In de begroting wordt toegelicht dat deze overschotten worden aangehouden in de vorm van reserves, om de financiële duurzaamheid van de fondsen te waarborgen.

De collectieve sector voor 2024 had conform de LAft uiterlijk op 1 april 2023 vastgesteld moeten zijn. Op 21 maart 2023 is, conform het voorstel van Aruba, de collectieve sector voor het jaar 2022 vastgesteld door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Voor 2023 en verder is door BZK voorgesteld om de wijze van vaststelling van de collectieve sector tussen de landen (Aruba, Curaçao en Sint Maarten) te harmoniseren. In dat kader werkt Aruba momenteel, in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek van Aruba en het Centraal Bureau voor de Statistiek van Nederland, aan de optimalisatie van het proces van vaststelling van de collectieve sector. Het CAft heeft weinig zicht op de voortgang van dit traject en blijft benadrukken dat een spoedige vaststelling van de collectieve sector, inclusief een eventuele herziening van de samenstelling van de collectieve sector (zoals het betrekken van de ziekenhuizen bij de collectieve sector), van belang is.

Schuldpositie

De overheidsschuld van Aruba zal conform de begroting ultimo 2024 AWG 5.554 miljoen bedragen. De schuldquote is daarmee in 2024 78 procent van het bbp. Conform de uitgangspunten van de begroting ten aanzien van economische groei en jaarlijkse aflossing van de nominale schuld, daalt de schuldquote naar 65 procent in 2028 en 50 procent van het bbp in 2035. Dat is vijf jaar eerder ten opzichte van de norm in de LAft, die voorschrijft dat de schuldquote in 2040 ten hoogste 50 procent van het bbp bedraagt. Verlaging van de nominale schuld blijft van belang gelet op de reeds hoge rentelasten (19 procent van de begroting) en het renterisico waaraan Aruba blootgesteld is vanwege de herfinancieringsopgave in komende jaren.

Bijlage 2: Eindnoten

---

¹ Het CAft adviseert op basis van artikel 11 van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft) bij de vastgestelde begroting. De LAft is met ingang van 1 januari 2024 gewijzigd.

² Artikel 14 lid 1 sub c van de LAft.

³ Hiermee wordt niet voldaan aan de aspecten zoals opgenomen in Artikel 14 lid 3 van de LAft.

⁴ Artikel 14 lid 2 sub a en b van de LAft.

⁵ In deze tabel is sprake van afronding op hele AWG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

⁶ Cft, kenmerk 202300135, Reactie op de tweede uitvoeringsrapportage 202, d.d. 22 december 2023.

⁷ Cft, kenmerk 202400003, Advies op basis van artikel 11 lid 1 LAft bij de tweede vastgestelde begrotingswijziging 2023, d.d. 5 januari 2024.

⁸ Cft, kenmerk 202300053, Advies bij de ontwerpbegroting 2024, d.d. 6 juli 2023.

⁹ In deze tabel is sprake van afronding op hele AWG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.